

**Формування дидактичної
компетентності педагогів
дошкільної та початкової освіти**

Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти

УДК 371.13: 372: 378

ББК 74.1 / 74.58

Ф 79

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
від 27 лютого 2015 року, протокол № 7

Рецензенти:

Вітвицька С.С. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка;
Пастовенський О.В. – кандидат педагогічних наук, проректор з науково-методичної роботи Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
Філіпчук Н.О. – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу змісту та організації педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Літературний коректор:

Мирончук Н.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка

Ф 79 **Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти:** збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Наумчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. – 648 с. + CD.

У збірнику науково-методичних праць представлено результати Всеукраїнської науково-практичної конференції «Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти»; розкрито сутність дидактичної компетентності майбутнього педагога як сукупність ключових, базових та спеціальних компетентностей; представлено компетентнісну модель сучасного педагога дошкільної та початкової освіти; відображено логіко-математичну діяльність у початковій та дошкільній освіті; розкрито сутність особистісної, рефлексивної, творчої, мовленнєвої, мовної, соціокультурної, художньо-естетичної компетенцій у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Збірник науково-методичних праць адресується науковцям, педагогам-практикам, майбутнім учителям початкових класів та вихователям ДНЗ, методистам дошкільної та початкової ланки освіти.

УДК 371.13: 372: 378

ББК 74.1/ 74.58

© Литнєв В.Є., Колесник Н.Є., Наумчук Т.В., 2015

Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти

Щеуринська Л.А. Конфлікт між педагогом і дитиною, способи його уникнення.....	191
Шиниченко І.О. Соціальна активність як складова соціальної компетентності.....	194
Шиниченко С.І. Безперервність і наступність початкової школи з дитячим садком – запорука успішності дитини.....	197

**РОЗДІЛ ІІІ. ОСОБИСТІСНА, РЕФЛЕКСИВНА, ТВОРЧА
КОМПЕТЕНЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Гаршенчук Л.О., Михалевська Г.І. Становлення ідентичності особистості у психології.....	201
Григорчук О.О., Дубравська Н.М. Розвиток уяви і фантазії дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.....	203
Дедюлюк К.В., Дубравська Н.М. Інтерактивні технології навчання у розвитку творчих здібностей учнів початкової школи.....	206
Дубравська Н.М. Психологічні механізми впливу батьків на особистість дитини.....	209
Желик Л.В. Психолого-педагогічні основи мотивації учіння молодших школярів у процесі розвивального навчання.....	212
Зисель І.Д. Організація сюжетно-ігрової діяльності з дітьми дошкільного віку.....	215
Козир Г.І. Формування навичок і звичок моральної поведінки дітей дошкільного віку як складової життєвої компетентції.....	220
Коповальчук І.М. Труднощі в навчальній діяльності молодших школярів як чинник виконання конфліктів з батьками.....	226
Миситченко М.В. Формування мотиваційної готовності як одного з найважливіших компонентів готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі.....	229
Миколайчук О.М. Ігрові технології як засіб формування позитивної мотивації учіння.....	232
Оберемська В.В., Дубравська Н. М. До проблеми творчої особистості молодшого школяра.....	237
Овсіннікова Т.В. Вплив розвиваючого, підготовленого середовища на особистісний розвиток дошкільника засобами використання технології Марії Монтесорі.....	240
Ошичук О.О. Особливості соціально-педагогічної роботи вихователя у логопедичній групі ДНЗ.....	243
Орловська О.І. Розвиток творчого мислення як один із основних засобів формування творчої компетентції учнів.....	247
Остапчук О.Ю., Клименюк Ю.М. Формування культури поведінки молодших школярів у процесі навчальної діяльності.....	251
Цаламарчук О.І., Дубравська Н.М. Вплив комп'ютерних технологій та мережі Інтернет на формування особистості сучасної дитини.....	254
Петрова О.Л. Формування мовленнєвої компетентції молодших школярів шляхом розвитку функції дрібної моторики рук.....	257
Петруняк Н.В., Дубравська Н.М. Психофізіологічні особливості темпераменту молодших школярів.....	264
Реткова І.П. Використання елементів методики Глена Домана в роботі з дітьми із ЗПР.....	264

Паламарчук О.І.,
студентка 24 групи ННІ педагогіки
Дубравська Н. М., к.психол.н., доцент
кафедри загальної, вікової та педагогічної психології
Житомирського державного університету імені Івана Франка

ВПЛИВ КОМ'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОЇ ДИТИНИ

Актуальність проблеми. Сьогодні комп'ютери стали повсякденністю, так що сучасній дитині можна лише позаздрити: їй не потрібно перебудовуватися. Вона вже зростає в середовищі, де комп'ютер така ж звична і буденна річ, як електричне

с. 255

освітлення, автомобілі, телевізори або стільникові телефони. Для батьків, педагогів комп'ютер може стати головним болем, адже він не такий безпечний, як видається на перший погляд.

Деякі батьки категорично відкидають «комп'ютерну» форму проведення вільного часу дитини, деякі не забороняють сидіти за комп'ютером, але постійно відчувають внутрішню тривогу: дитина допізна сидить за монітором, мало спілкується з однолітками, рідко буває на вулиці.

Тому, купуючи комп'ютер — корисний, незамінний, чудовий, необхідний дитині інструмент, слід пам'ятати про відповідальність за встановлення правильної взаємодії дитини і машини.

Мета дослідження полягає у вивченні впливу позитивних і негативних наслідків користування комп'ютером та доступу до мережі інтернет на фізичне і психічне здоров'я, на формування особистості і моральних якостей дітей молодшого віку.

Виклад основного матеріалу. На думку значної плеяди науковців постійне перебування у «віртуалі» шкодить розвитку дитини, у тому числі інтелектуальному та емоційному. Так, з одного боку, дитина втрачає інтерес до самостійного мислення, читання, ручної праці, стає пасивним споживачем інформації, як кажуть «рабом Інтернету», а з іншого — деякі діти використовують Інтернет як бібліотеку і джерело інформації.

Комп'ютер не дає дитині повноцінного спілкування з однолітками або повністю його замінює. Деяким дітям, що мають складнощі в спілкуванні з однолітками в реальному світі, комп'ютер дає можливість знайти у віртуальному світі співбесідника і навіть друга.

Розглянемо позитивні і негативні наслідки використання комп'ютера дитиною [2]:

- тривала робота за комп'ютером призводить до змін у вищій нервовій діяльності, ендокринній, імунній і репродуктивній системах, позначається на зорі й кістково-м'язовому апараті людини. Тривалі й стійкі зміни, як правило, завдають шкоди організму;

- коли дитина на «ти» з персональним комп'ютером, то вона сміливо вибирає стратегію поведінки або самонавчання. Але, звикнувши до віртуального світу, вона може неадекватно сприймати світ реальний, оскільки їй простіше переходити від конкретних предметів, іграшок до образів, що формуються комп'ютерними засобами, ніж навпаки. Перехід до реальних речей тим важче, чим більше дитина захоплюється комп'ютерною грою. А це, у свою чергу, може призвести до негативних змін у розвитку її особистості: замикається в собі, стає агресивною, емоційною, нестриманою. Під час виконання складних завдань в динамічно змінних умовах у неї можуть загостритися невротичні риси, а за вираженої неврівноваженості — виникати хворобливі стани.

До позитивних наслідків належать також: формування ділової мотивації, розвиток логічного, оперативного мислення, уміння прогнозувати, розвиток художнього смаку та навичок.

Сьогодні відомо безліч захоплюючих розвивальних ігрових програм, які враховують вік, індивідуальні можливості і схильності дитини, сприяють формуванню у неї абстрактного мислення. Вони дають можливість міняти на свій розсуд стратегію вирішення, користуватися різними рівнями складності матеріалу та іншими видами комп'ютерної допомоги.

Як стверджують педагоги, програмісти, комп'ютерні навчальні системи забезпечують контроль і керування навчальним процесом, будуючи динамічну модель навчання для конкретного учня з урахуванням особливостей його мислення, пам'яті, сприйняття і розуміння матеріалу. Одночасно комп'ютер виробляє у юних

с. 256

користувачів такі якості, як акуратність, точність, раціональність, організованість. Проте в разі тривалого користування комп'ютером ці позитивні якості можуть перерости в негативні: точність і акуратність в педантизм, негнучкість, залежність розумових процесів від розумної машини. У кожному конкретному випадку бажано розглядати, як співвідносяться можливості тієї або іншої програми з розвитком конкретної дитини, пам'ятаючи, що комп'ютер, надаючи всілякий матеріал для творчості, сам творити не може, як не може і навчити творити дитину.

Гострим питанням у будь-яких міркуваннях про користь комп'ютера є комп'ютерні ігри. Що вони несуть? Користь або шкоду? Спробуймо розглянути це питання детальніше. Позитивні якості ігор, як комп'ютерних, так і простих (наприклад, настільних і дворових), приблизно однакові.

Комп'ютерні ігри розвивають у дитини: швидкість реакції; дрібну моторику рук; візуальне сприйняття об'єктів; пам'ять і увагу; логічне мислення; зорово-моторну координацію.

Комп'ютерні ігри вчать дитину: класифікувати й узагальнювати; аналітично мислити в нестандартній ситуації; досягати своєї мети; удосконалювати інтелектуальні навички

Однак є і негативний бік захоплення комп'ютерними іграми. Це комп'ютерна залежність. Термін „інтернет-залежність” в 1996 р. запропонував доктор А.Голдберг для опису занадто довгого, можливо, паталогічного перебування в інтернеті [3].

На сьогодні у науковій психолого-педагогічній літературі виділяють такі основні симптоми комп'ютерної залежності :

- непереборне бажання виконувати певну роботу на комп'ютері;
- постійне очікування того моменту, коли можна буде сісти за комп'ютер;
- пристрасть до пошуку інформації в мережі інтернет;
- надмірне захоплення, так званим, інтернет-серфінгом, тобто переходом з сайта на сайт;
- нав'язливе бажання грати в ігри у мережі, робити покупки виключно в інтернет-магазинах;
- поганий настрій, роздратування і депресія, коли відсутня можливість сісти за комп'ютер;
- нездатність спланувати час закінчення сеансу роботи або гри з комп'ютером;
- за роботою або грою забувається про домашні справи, службові обов'язки, навчання, зустрічі та домовленості;
- у найбільш складних випадках залежності людина перестає звертати увагу на свою зовнішність, гігієнічні потреби, необхідність їсти та спати.

Сьогодні кіберпростір стає для дитини реальністю життя. Особливо яскраво це виявляється, коли дитина переживає соціально невдалі контакти і занурюється в ігровий світ, де відчуває себе господарем становища. Саме в цьому примарному світі відчуття або передчуття перемоги підвищує самоповагу, компенсує занижену самооцінку і формує поведінку, коли єдиним сенсом життя стає задоволення від ігрових сеансів. Таким чином, виробляється «комп'ютерна чи ігрова залежність».

Віртуальна реальність формує нереальний світ комп'ютерної гри, виробляє ефект «присутності». Відбувається те, що можна назвати «Его-розпадом» на «Я — віртуальне» та «Я — реальне». Такі ігри підривають психічний стан і здатні кардинально змінити уявлення про себе та навколишній світ. Все це сприяє наростанню тривоги та дисгармонії.

с. 257

Існує думка, що деякі комп'ютерні ігри, зокрема військові стратегії і «стрілялки», які спочатку були створені задля розвитку спеціальних навичок у військових, можуть формувати у дитини жорстокість. Було проведено багато досліджень, які підтвердили цю точку зору. З одного боку, ігри допомагають виходу агресії і негативних емоцій назовні, з іншого ж, навпаки, формують певні негативні стереотипи поведінки. І навіть впливають на психіку сильніше, ніж бойовики. Якщо під час перегляду бойовика дитина тільки стежить за подіями, що відбуваються на екрані, переживає за персонажі, приміряє на себе їх ролі, то під час гри це відбувається «інтерактивно»: тобто гравець, приймаючи роль персонажа, занурюється в його світ і на якийсь час стає цим персонажем. Думаючи або діючи від імені героя, він переносить цей досвід у реальне життя. Інша особливість гри в тому, що герої «безсмертні»: кожного разу, після того як вони були знищені, оживають знову і знову, і кількість їхніх життів нескінченна. Цей факт неминуче відбивається на сприйнятті цінності життя, знімає межу між життям і смертю та розвиває схильність до життєвобезпечної поведінки.

Отже, можна зробити **висновок**, що інтернет має великий позитивний вплив на особистість дитини, за умови якщо з розумом і в міру ним користуватися. За занадто частого і довготривалого перебування за комп'ютером відбувається погіршення як психічних, так і фізичних якостей дитини. Тому користуватися комп'ютером потрібно якомога менше. Потрібно зберігати стосовно ігор та інших засобів розваг певної раціональної дистанції, щоб ці розваги увійшли до світу культури особистості, отримали прийняті у суспільстві сенси та значення.

Список використаної літератури

1. Гончаренко М. С., Коновалова О. О., Васильєва Л. В., Карачинська Е. Т., Березіна Н. О., Кириленко С. В., Макєєв М. В., Кравцова Т. Д., Камнева Т. П., Довготопол Т. Л., Чикало Т. М.. Комп'ютер і діти // Позакласний час. – 2012. – № 1-2. – С. 89-95.
2. Дуброва Т., Дубневич Н.. Вплив комп'ютерних ігор на особистість дитини // Психолог. – 2010. – № 8. – С. 26-30.
3. Егорченко С. П. Характеристика внутрисемейных взаимоотношений пациентов с интернет-зависимостью // Практична психологія та соціальна робота. – 2014. – № 7. – С. 45-48.
4. Чайка Г. В. Симптоми комп'ютерної залежності // Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – № 10. – С. 52-55.
5. <http://klasnaocinka.com.ua/uk/article/kompiuterna-zalezhnist-u-ditei-viniknennya-i-zapob.html>